

Konarski, Stanisław

Prezydent Warszawy Zygmunt Słomiński i jego portret rzeźbiarski

---

Almanach Muzealny 2, 323-331

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Stanisław Konarski

PREZYDENT WARSZAWY ZYGMUNT SŁOMIŃSKI
I JEGO PORTRET RZEŹBIARSKI

Na trzecim piętrze ekspozycji stałej Muzeum Historycznego m.st. Warszawy wystawiona jest rzeźba głowy Zygmunta Słomińskiego, prezydenta Warszawy w latach 1927–1934. W karcie inwentarzowej tego obiektu, w rubryce „autor” wpisane było dotychczas „rzeźbiarz nieznany”.

Opracowując dla *Polskiego słownika biograficznego* życiorys Zygmunta Słomińskiego, natrafiłem w rękopisie przechowywanym w Archiwum Państwowym w Warszawie¹ na informację, że Zygmunt Słomiński zamówił około 1930 r. rzeźbę głowy z białego marmuru u artysty rzeźbiarza Apolinarego Głowińskiego i po otrzymaniu zapłacił za nią 2 000 złotych.

*

Autor rzeźby, Apolinary Głowiński, urodził się 1 maja 1884 r. w Tarnopolu, jako syn Stanisława i Pauliny z Bernalewskich. Uczył się w Szkole Przemysłu Drzewnego w Zakopanem, następnie w latach 1904–1910 studiował w Krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. Był uczniem Jana Pankiewicza w zakresie malarstwa, a Konstantego Laszczki w zakresie rzeźby. Po ukończeniu studiów jako stypendysta Galicyjskiego Wydziału Krajowego wyjechał do Paryża na studia w Ecole Nationale des Beaux Arts. Przebywał również we Włoszech. Po powrocie do Warszawy w 1913 r. współpracował do 1915 r. z Wincentym Drabikiem, scenografem w Teatrze Polskim. W czasie pierwszej wojny światowej, będąc obywatelem austriackim, został internowany na Syberii, skąd wrócił w 1918 r. jako

¹ Archiwum Państwowe w Warszawie, rękopis nr 95, s. 38.

żołnierz – ochotnik – 5 Dywizji Syberyjskiej. Po wojnie osiadł na stałe w Warszawie. Jego prace eksponowane były na wielu wystawach w Warszawie i innych miastach polskich. Specjalizował się w rzeźbie portretowej, wykonywanej w brązie, marmurze, drewnie i gipsie. Zmarł w Warszawie 10 sierpnia 1945 r.²

*

Zygmunt Słomiński, prezydent Warszawy przez okres ponad sześć lat, człowiek dla Warszawy zasłużony, pozostaje postacią prawie nieznaną. Oprócz krótkiej notki biograficznej w pracy Stanisława Łoży³, wydanej przed drugą wojną światową, jego krótki życiorys zamieszczony został w drugim wydaniu *Encyklopedii Warszawy*⁴, a nieco dłuższy, nie pozbawiony jednak błędów biogram opracowano w wydawnictwie o charakterze słownikowym *Znani i nieznanzi Ziemi Radomskiej*⁵. W okresie Polski Ludowej nie napisano o nim prawie nic⁶. Przyczyna była prosta: Słomiński był sympatykiem, bo członkiem nie był nigdy, Narodowej Demokracji. To wystarczyło, aby o nim nie pisać, nie mówić, zapomnieć.

Zygmunt Joachim Słomiński urodził się 15 września 1879 r. w Piotrkowie w szlacheckiej rodzinie ziemiańskiej, mającej swe dobra Kleszczelce w powiecie prużańskim, na Grodzieńszczyźnie. Dziad Zygmunta, Joachim Słomiński, kolegował się z Mickiewiczem na Uniwersytecie Wileńskim i należał do Filaretów. Ojciec Zygmunta, Michał Słomiński, jako osiemnastoletni młodzieniec wziął udział w Powstaniu Styczniowym i został przez Murawiewa skazany na zesłanie na Sybir, gdzie przebywał pięć lat, m.in. w Tobolsku. Po powrocie do kraju, w związku z konfiskatą dóbr ziemskich, podjął pracę nadzorcy odcinka Drogi Żelaznej Warszawsko–Wiedeńskiej w Piotrkowie. Matką Zygmunta była Maria z Grabowskich.

Zygmunt Słomiński uczył się w gimnazjum rządowym w Piotrkowie, gdzie otrzymał maturę w 1897 r. W czasie nauki szkolnej należał do tajnych kółek samokształceniowych. W roku akademickim 1897/1898 studiował matematykę na Wydziale Fizyczno–Matematycznym Cesarskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Za udział w demonstracji studen-

² Obszerny życiorys w: *Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających*, Wrocław 1975.

³ Stanisław Łoza: *Czy wiesz kto to jest?*, Warszawa 1938, s. 675.

⁴ *Encyklopedia Warszawy*, Warszawa 1994.

⁵ *Znani i nieznanzi Ziemi Radomskiej*, Radom 1990, t. 3, s. 297–299.

⁶ Jedynie Adam Szczypiorski w swej pracy *Od Piotra Drzewieckiego do Stefana Starzyńskiego. Gospodarka komunalna m.st. Warszawy w latach 1915–1939*, Wrocław 1968 pisze o działalności Słomińskiego w okresie jego prezydentury.

ckiej przeciwko sześciu profesorom Uniwersytetu, którzy podpisali hołdowniczy telegram z okazji położenia kamienia węgielnego pod pomnik Murawiewa w Wilnie, został, jak twierdzi Słomiński, powołując się na świadectwo Antoniego Poniakowskiego⁷, relegowany z Uniwersytetu. Sprawa ta nie jest całkowicie jasna, gdyż na liście 30 relegowanych studentów, opublikowanej przez „Przedświt”⁸, brak jego nazwiska. W latach 1899–1902 studiował na Wydziale Inżynieryjno-Budowlanym Instytutu Politechnicznego w Warszawie. W czasie studiów brał również udział w studenckich strajkach politycznych i demonstracjach ulicznych, a w jego mieszkaniu policja carska kilkakrotnie przeprowadzała rewizję. Był też na krótki czas, w 1901 r., zawieszony w prawach studenta. W 1902 r. otrzymał dyplom inżyniera.

Od 1903 r. był Słomiński architektem powiatowym w Sandomierzu, jednocześnie pełnił funkcję budowniczego Sandomierskiej Kurii Diecezjalnej. Dokonał przebudowy sandomierskiego zamku i lokalu urzędu powiatowego, a także konserwacji i rozbudowy diecezjalnego Seminarium Duchownego oraz pałacu Biskupiego w Sandomierzu. Wykonał również konserwację romańskiego kościoła Św. Jakuba w Sandomierzu. W „Architekcie” opublikował dwa artykuły, ilustrowane własnymi zdjęciami i rysunkami architektonicznymi, dotyczące zabytków Sandomierza⁹. W tym samym czasie, w latach 1905–1907 był prezesem sandomierskiej Ochotniczej Straży Pożarnej, a następnie otrzymał tytuł doży-

1. A. Głowiński, *Zygmunt Słomiński*, rzeźba z białego marmuru, ok. 1930 r.

⁷ Centralne Archiwum Wojskowe, sygn. MN 16 III 1933.

⁸ „Przedświt” 1898, nr 2, s. 22.

⁹ *Zamek Sandomierski*, „Architekt” 1909, nr 7, s. 121–124 oraz *Kollegium Jeznickie w Sandomierzu*, „Architekt” 1911, nr 2, s. 24–25.

wotniego członka honorowego tej instytucji¹⁰. Prowadził też na terenie Sandomierszczyzny działalność oświatowo–społeczną: zakładał biblioteki, spółdzielnie i organizował odczyty na tematy patriotyczne. Około 1910 r. został przeniesiony do Radomia na stanowisko zastępcy inżyniera guberni radomskiej. Wkrótce po przybyciu do Radomia zaprojektował w tym mieście gmach banku państwa (obecnie Narodowy Bank Polski), a w latach 1913–1914 przeprowadził rozbudowę barokowego kościoła w Błogich Szlacheckich w powiecie opoczyńskim. Opublikował pracę o drogach guberni radomskiej¹¹. Również na terenie Radomszczyzny prowadził działalność oświatowo–społeczną; był m.in. w latach 1913–1914 prezesem radomskiej Ochotniczej Straży Pożarnej¹².

Po wybuchu pierwszej wojny światowej Słomiński został powołany do wojska rosyjskiego na stanowisko naczelnika Robót Drogowych przy dowództwie korpusu, a w 1916 r. został zastępcą naczelnika Robót Drogowych przy sztabie II Armii z siedzibą w Słucku. W lecie 1917 r. przeszedł do tworzących się w Rosji oddziałów polskich i został powołany na stanowisko naczelnika robót drogowych. Wybrano go też na prezesa Związku Wojskowych Polaków „Drogowców”. W tymże roku został członkiem Wydziału Mobilizacyjnego Naczelnego Polskiego Komitetu Wojskowego i zajmował się wydzieleniem Polaków z armii rosyjskiej oraz tworzeniem oddziałów inżynieryjnych. W listopadzie 1917 r. przewodniczył II Wszechrosyjskiemu Zjazdowi Wojskowych Polaków w Smoleńsku. Aresztowany przez bolszewików, zdołał uciec i przedostał się do Bobrujska. Uczestniczył w tajnych naradach nad sposobem opanowania twierdzy bobrujskiej i w końcu stycznia 1918 r. wziął udział w akcji zdobycia twierdzy. Na przełomie lat 1917–1918 organizował łączność pomiędzy dowództwem Korpusu w Bobrujsku a placówkami polskimi w Mińsku. W marcu 1918 r. został mianowany przez generała Józefa Dowbór–Muśnickiego zastępcą naczelnika Zarządu do Spraw Cywilnych, a w kwietniu tego roku zastępcą naczelnika Administracyjnego w Bobrujsku i równocześnie szefem Wydziału Administracyjnego wraz z inspekcją oświatową. Zajmował się tworzeniem władz gminnych i powiatowych na zajętych przez polski Korpus terenach, opracowywaniem instrukcji i odezw, przede wszystkim zaś werbowaniem do Korpusu Polaków z armii rosyjskiej. Po rozbrojeniu Korpusu wrócił w końcu maja 1918 r. wraz z rodziną do kraju¹³.

¹⁰ *50 lat Ochotniczej Straży Pożarnej w Sandomierzu 1881–1931*, Sandomierz 1931, s. 19–20.

¹¹ *Istoria – razvitie i sostojanie gubernskich 1–razrjadnych žoszejnych traktov v predelach radomskoj gubernii*, Radom 1911.

¹² *Złote gody strażactwa radomskiego*, Radom 1927, s. 9.

¹³ Przebieg służby wojskowej w materiałach Centralnego Archiwum Wojskowego, jw.

We wrześniu 1918 r. Słomiński został skierowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych na praktykę administracyjną do Radomia. Sprawozdanie złożone w centrali z czynności wykonanych przez niego w ciągu miesiąca oceniono pozytywnie, tak że 2 listopada 1918 r. został mianowany Komisarzem Rzeczypospolitej Polskiej na miasto i powiat radomski. Tego samego dnia przejął władzę od Kreis-Komendanta C. K. Komendy Powiatowej generała Kwiatkowskiego i wraz z komendantem radomskiej Polskiej Organizacji Wojskowej ppor. Józefem Mariańskim kierował akcją rozbijania wojska austriackiego. W następnych dniach zorganizował w mieście Straż Obywatelską dla zabezpieczenia magazynów i budynków publicznych przed grabieżą oraz Straż Bezpieczeństwa Publicznego na terenie powiatu dla ochrony lasów państwowych przed nielegalnym wyrębem. Zorganizował zaopatrzenie miasta w żywność i opał, a także uruchomił roboty publiczne (m.in. warsztaty szewskie na 500 pracowników) oraz animował powstanie warsztatów rzemieślniczych. W związku z powstaniem Tymczasowego Rządu Republiki Polskiej w Lublinie został od 9 listopada do 12 grudnia 1918 r. zastępcą Komisarza Ludowego, a następnie do końca lutego 1919 r. był Komisarzem Ludowym na miasto i powiat radomski. Był też przewodniczącym powiatowego sejmiku radomskiego. W listopadzie 1918 r. współinicjował założenie Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Ziemi Radomskiej. Od 1 stycznia 1919 r. zainicjował wydawanie dwutygodniowego „Dziennika Rozporządzeń Komisarjatu RP w Radomiu”.

Będąc sympatykiem endecji, przez cały okres pracy w Komisarjacie spotykał się z niechęcią miejscowych, niepodległościowych działaczy socjalistycznych, dość wpływowych na terenie Radomia. Naraził się m.in. zwalczaniem Milicji Ludowej założonej na terenie miasta przez socjalistów. Działalność swą, jak i trudności z nią związane, opisał we wspomnieniach¹⁴, uzupełnionych przedrukiem ponad stu dokumentów i wycinków prasowych z tego okresu.

Od 4 marca do 31 października 1919 r. był Słomiński z ramienia Ministerstwa Robót Publicznych inspektorem drogowym Okręgu Radomskiego. W czasie wojny polsko-bolszewickiej został w lipcu 1920 r. kierownikiem inżynierskich robót wojskowych. Od listopada 1919 do czerwca 1924 r. był dyrektorem Okręgowej Dyrekcji Robót Publicznych w Lublinie. W latach 1920–1922 był również kierownikiem komisji technicznej Komitetu Budowy Gmachów Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego; zaadaptował dla potrzeb tego uniwersytetu budynek daw-

¹⁴ Z. Słomiński, *Zapiski i wspomnienia z czasów Pierwszego Komisarjatu Rządu Polskiego w Radomiu od dn. 2 XI 1918 do dn. 1 III 1919*, Lublin 1922.

nej stajni przy ulicy Warszawskiej. Zbudował także kolonię urzędniczą w Lublinie. W latach 1922–1924 był prezesem Stowarzyszenia Techników Województwa Lubelskiego. W lecie 1924 r. Słomiński wygrał konkurs na stanowisko naczelnika Wydziału Technicznego Magistratu m.st. Warszawy i pełnił tę funkcję od 1 lipca 1924 do początku lipca 1927 r. Popularność zdobył, gdy w 1926 r. przeprowadził trudną technicznie rozbiórkę Soboru na placu Saskim, budowli będącej symbolem rządów rosyjskich w Polsce. Przyczynił się też do rozszerzenia kompetencji Komitetu Rozbudowy Warszawy, który w 1925 r. opracował dziesięcioletni plan rozwoju budownictwa mieszkaniowego. W tym okresie opublikował *Zbiór przepisów budowlanych, obowiązujących na terenie miasta stołecznego Warszawy przy sporządzaniu planów budowlanych, kanalizacyjnych, wodociągowych i przemysłowych* (Warszawa 1924) oraz *Organizacje administracji technicznej w Polsce* (Warszawa 1926).

W pierwszych dniach lipca 1927 r., po dziewięciu turach głosowań Rady Miejskiej, będąc kandydatem Narodowego Koła Gospodarczego, określanym jako „bezpartyjny fachowiec”, został Słomiński wybrany 4 lipca tego roku na prezydenta m.st. Warszawy i pełnił tę funkcję od 7 lipca do rezygnacji 14 lutego 1934 r. W okresie prezydentury Słomińskiego nastąpił światowy kryzys gospodarczy, który dotknął również bardzo silnie gospodarkę warszawską. Rok budżetowy 1928/1929 był ostatnim okresem niezakłóconego rozwoju miasta i ostatnim, w którym budżet miejski był zrównoważony. Do 1929 r. polityka gospodarczo-społeczna Słomińskiego była popierana przez związki pracowników miejskich. Później zaczęły się strajki i niepokoje w związku z redukcjami i zaleganiem z płacami. Przez cały ten czas Słomińskiego atakowała prasa socjalistyczna, a zwłaszcza „Robotnik”.

Mimo obiektywnych trudności okres prezydentury Zygmunta Słomińskiego był dla Warszawy pomyślny. Aby zapobiec spekulacjom gruntami, miasto w latach 1927–1933 wykupiło oraz przejęło od państwa łącznie 250 ha gruntów przeznaczonych pod budowę, bądź pod tereny zielone; powierzchnia tych ostatnich wzrosła o 1/3 (m.in. w 1929 r. powstał koło Cytadeli Park Traugutta, a w 1932 r. Park Żeromskiego na Żoliborzu). W maju 1928 r. Słomiński powołał pracownię Planu Ogólnego Miasta Warszawy, kierowaną przez Stanisława Różańskiego; opracowany przez nią pod nadzorem Słomińskiego plan rozwoju Warszawy obejmował powstawanie i rozbudowę nowych dzielnic i osiedli na przedmieściach Warszawy, budowę nowych arterii komunikacyjnych, gmachów publicznych itp. Plan ten, zatwierdzony przez Warszawski Magistrat w grudniu 1930 r., a przez ministra Robót Publicznych w sierpniu 1931 r., został w niewielkim tylko stopniu, ze względu na kryzys gospodarczy, zrealizowany za prezydentury Słomińskiego, był natomiast realizowany później przez

prezydenta Stefana Starzyńskiego. Słomiński był członkiem, a od wyboru na prezydenta – przewodniczącym Komitetu Odbudowy Mostu Poniatowskiego. Zwrócił szczególną uwagę na fatalny stan przedmieść Warszawy. W pierwszych kilkunastu miesiącach prezydentury odwiedzał je kolejno osobiście. Z jego inicjatywy wytyczono tam wiele ulic, kładziono chodniki i jezdnie, zakładano oświetlenie oraz doprowadzano wodę i kanalizację. W zakresie budownictwa mieszkaniowego także z inicjatywy Słomińskiego powstało w latach 1927 i 1928 na Żoliborzu osiedle zwane Kolonią Kościuszkowską dla pracowników samorządowych; wybudowano też liczne domki Kolonii Staszica przy ulicach Filtrowej i Sędziowskiej, Kolonii Lubeckiego przy ulicach Dantyszka i Rapackiego oraz Kolonii Profesorskiej przy ulicy Wrońskiego. Powstało kilka gmachów szkół powszechnych, krytykowanych za zbyt bogaty wystrój i nazywanych „szkołami – pałacami”. Staraniem Słomińskiego został też wybudowany przy ulicy Rozbrat gmach średniej miejskiej szkoły żeńskiej im. Jana Kochanowskiego. W 1931 r. wybudowano duże schronisko dla bezdomnych. W latach 1927–1931 wzrosła o 17% liczba łóżek szpitalnych. Słomiński spowodował budowę nowoczesnej gazowni miejskiej na Woli i częściową likwidację starej przy ulicy Ludnej; długość sieci gazowej zwiększyła się w czasie jego prezydentury prawie dwukrotnie. Był inicjatorem chlorowania wody w filtrach warszawskich. Założył zakład oczyszczania miasta i zapoczątkował akcję „Warszawa czysta”. W zakresie komunikacji miejskiej wznowił w 1928 r., po trzyletniej przerwie, kursowanie autobusów, a także rozbudował linie tramwajowe. W pierwszych latach prezydentury Słomińskiego powstał też projekt budowy sześciu linii metra (Słomiński był przewodniczącym komitetu budowy), nie zrealizowany ze względu na kryzys gospodarczy. Był jednym z pomysłodawców założenia na Pradze Ogrodu Zoologicznego. W 1928 r. był inicjatorem odnowienia polichromii kamienic na Rynku Starego Miasta, a także odrestaurowania kamienicy Baryczków¹⁵.

Równoległe do prac związanych z zarządzaniem stolicą był Słomiński od 1926 r. członkiem zarządu Stowarzyszenia Członków Polskich Kongresów Drogowych, w latach 1927–1934 prezesem Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości (po 1934 r. członkiem zarządu), od 1928 r. przewodniczącym Komitetu Zarządzającego Biblioteką Publiczną, w latach 1929–1931 był prezesem Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, a od 1932 r. prezesem, powstałego z jego inicjatywy, Związku Miast

¹⁵ O działalności Z. Słomińskiego zob. A. Szczypiorski, jw., oraz materiały w posiadaniu córki H. Kurcyszowej (m.in. życiorys Z. Słomińskiego opracowany przez Stefana Oknińskiego).

Polskich, przekształconego następnie w Związek Miast Słowiańskich. Opublikował kilka prac o tematyce warszawianistycznej, m.in.: *Potrzeby Warszawy* (Warszawa 1929), *Nowoczesne gospodarstwo stolicy* (w: *Polska Twórcza*, Warszawa 1932) oraz *Gospodarka Warszawy w dobie kryzysu 1930–34* (Warszawa 1935). Wystąpienia Słomińskiego w Radzie Miejskiej, a także bardzo liczne wywiady oraz artykuły publikowano w wielu czasopismach i dziennikach¹⁶. Zarówno w okresie prezydentury, jak i później Słomiński wygłaszał wiele odczytów, głównie na tematy związane z Warszawą i jej samorządem.

Od lutego 1934 do września 1935 r. Słomiński był dyrektorem tramwajów miejskich. Został przez prezydenta Stefana Starzyńskiego zwolniony i przeniesiony na emeryturę. W latach 1935–1939 pracował w budownictwie jako doradca i rzeczoznawca.

Jak pisze jeden z pracowników Magistratu, E. Gruszczyński¹⁷, Słomiński podejmował decyzje szybko i na ogół trafnie. Uważany był za dobrego organizatora i człowieka bardzo energicznego. Grał na pianoli, był też kolekcjonerem antyków, którymi ozdabiał swoje mieszkanie. Na jego wniosek władze miasta nabyły przywieziony z Rosji cenny komplet mebli rodziny Krosnowskich; meble te ozdobiły sale recepcyjne Ratusza.

W początkach okupacji Słomiński został na krótko aresztowany przez Niemców. Następnie pracował w Towarzystwie Robót Inżynierskich w Warszawie. Aresztowany ponownie w nocy z 10 na 11 listopada 1942 r.¹⁸ był więziony na Pawiaku oraz w siedzibie gestapo na Szucha. Został rozstrzelany 12 lutego 1943 r. wraz z grupą około 70 osób za budynkiem stacji kolei wąskotorowej (dziś nieistniejącej) w Stefanowie koło Piaseczna. Ciało jego zostało ekshumowane w kwietniu 1945 r. i pochowane na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

Słomiński odznaczony był Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, dwukrotnie Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Odzyskania Niepodległości, medalem „Polska Swemu Obrońcy” oraz orderami zagranicznymi: francuskim Krzyżem Komandorskim Legii Honorowej, belgijskim orderem Leopolda III klasy oraz afgańskimi orderami Star I klasy i Wielką Gwiazdą Serdar Ali.

¹⁶ M. in. w następujących czasopismach: „Architektura i Budownictwo”, „Dziennik Zarządu m.st. Warszawy”, „Epoka”, „Gazeta Polska”, „Gazeta Warszawska”, „Gazeta Warszawska Poranna”, „Głos Pracy”, „Kronika Warszawy”, „Kurier Warszawski”, „Polska Zbrojna”, „Pracownik Polski”, „Robotnik”, „Rzeczypospolita”, „Samorząd Miejski”, „Stadion”, „Świat”, „Świat i Radio”, „Tygodnik Ilustrowany”, „Zdrowie”.

¹⁷ Archiwum Państwowe w Warszawie, rękopis nr 95.

¹⁸ R. Domańska, *Pawiak. Więzienie Gestapo. Kronika 1939–1944*, Warszawa 1978 – podaje mylną datę 7/8 stycznia 1943.

Słomiński był dwukrotnie żonaty: z Teresą z Paszkiewiczów, a po jej śmierci w 1926 r. z Aleksandrą z Piotrkowskich 1^ov. Strenkowską, która w czasie powstania 1944 r. została zamordowana na Ochocie przez Włascowców. Z pierwszą żoną miał dwoje dzieci: Michała (1907–1947), inżyniera budownictwa wodnego, który po drugiej wojnie światowej wyjechał do Anglii, gdzie zmarł, i Helenę (1910–1999), architektka w Szczecinie, zamężną (ślub 20 stycznia 1934), następnie rozwiedzioną, z Jerzym Kurcyszem, prawnikiem. Drugie małżeństwo Słomińskiego było bezdzietne.

W 1991 r. jedną z ważnych arterii komunikacyjnych Śródmieścia Warszawy (dawną aleję Mariana Buczka) na wniosek Towarzystwa Urbanistów Polskich nazwano imieniem Zygmunta Słomińskiego.

Dziękuję córce Zygmunta Słomińskiego Pani inż. arch. Helenie Kurcyszowej ze Szczecina za informacje i udostępnienie materiałów. Nie doczekała, niestety, publikacji tego artykułu; zmarła w styczniu 1999 r.